

Rasspecifik avelsstrategi för



Australian Shepherd

Giltighetstid 2023–2027



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställt av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
2

Innehåll

Inledning.....	4
Regler och rekommendationer för uppfödare och hanhundsägare.....	4
Avelsrekommendationer	4
Generellt om rasen.....	5
Australian Shepherd- en vall-, boskaps- och brukshund	5
Rasens historia, bakgrund och utveckling.....	5
Övergripande avelsmål för rasen.....	7
Arbetet med målsättningar och strategier i RAS i förhållande till SMART	8
Population/avelsstruktur	8
Nulägesbeskrivning	9
Populationsstorlek, registreringsciffror per år	9
Genomsnittlig kullstorlek.....	9
Inavelstrend	9
Användning av avelsdjur: Ålder vid första valpkull.....	10
Genetisk variation	11
Antal födda kullar per år samt fördelning på antal använda tikar resp. hanar	12
Import av avelshundar från andra länder	12
Mål population/avelsstruktur	13
Långsiktiga mål population/avelsstruktur	13
Kortsiktiga mål population/avelsstruktur	13
Strategier population/avelsstruktur	13
Hälsa.....	14
Nulägesbeskrivning	14
Generell beskrivning av helhetsituationen i rasen.....	14
Förekomst av hälsoproblem, sjukdomar och/eller defekter	15
Anlag för merle och NBT- avel på hundar med letala/subletala anlag.....	16
HD.....	17
ED	18
Ögonproblem	18
Förekomst av reproduktionsproblem	19
Långsiktiga mål hälsa	19



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
3

Kortsiktiga mål hälsa	19
Strategier hälsa	20
Prioriteringar och strategier för att nå målen	20
Mentalitet och bruksegenskaper	20
Mentalitetsprojektet.....	21
Nulägesbeskrivning	22
MH och BPH	22
Mentalitet och funktion	23
Mål mentalitet och funktion	25
Långsiktiga mål mentalitet och funktion	25
Kortsiktiga mål mentalitet och funktion	25
Strategier mentalitet.....	25
Strategier funktion	25
Exteriör.....	26
Nulägesbeskrivning	26
Exteriörbedömning och exteriörbeskrivning	26
Exteriöra överdrifter	27
Långsiktiga mål exteriör	28
Kortsiktiga mål exteriör.....	28
Strategier exteriör	28
Summering/sammanfattning.....	28
Prioritering av områden inom RAS för perioden 2023–2027	29
Plan för fortsatt arbete i klubben	29
Källhänvisningar	30



Inledning

Detta är en revidering av RAS 2014–2018.

SKK tog 2001 beslutet om att varje hundras ska ha en rasspecifik avelsstrategi, RAS, baserad på den unika rasens läge när det gäller hälsa, mentalitet, funktion med mera som en långsiktig handlingsplan för avelsarbetet i rasen. RAS beskriver nuläget i rasen och ska därför ses som ett levande dokument som inom varje specifik ras ska diskuteras, utvärderas och utvecklas.

Denna version är den tredje RAS för Australian Shepherd (AS) och är en uppdatering av RAS 2014–2018 och kommer att gälla från datumet för fastställande under perioden 2023–2027.

Utlåtande i samband med förra RAS presenteras i slutet av detta dokument.

Regler och rekommendationer för uppfödare och hanhundsägare

En generell anvisning för avel är att alla uppfödare förväntas följa SKK:s grundregler samt grundkrav för registrering av australian shepherd som ras tillhörande SBK.

Avelsrekommendationer

Sammanfattning med sidhänvisning till fördjupad information.

SASK:s utgångspunkt för avel är att SKK:s grundregler, djurskyddslagstiftning samt andra relevanta lagar och anvisningar ska följas.

SASK rekommenderar när det avser:

Population/ avelsstruktur:

- **Ålder på avelsdjur** – att avvakta med avel på hundar till dessa kan anses vara fysiskt och psykiskt mogna vilket för rasen generellt sett är vid ca 30–36 månader. För fördjupad information läs vidare på sid: [10](#)
- **Genetisk variation** – att undvika överanvändning av samma hanhund för att bevara en hållbar genetisk variation och för att inte bidra till att den genetiska variationen i rasen ska minska. Detta innebär ca 1–2 kullar per år med viss variation över åren. För fördjupad information läs vidare på sid: [11](#)
- **Inavelstrend** – att inavelsgraden i en planerad kombination inte överstiger 6.25% (motsvarande kusinparning) som ska ses som en övre gräns enligt SKK:s rekommendation. För fördjupad information läs vidare på sid: [9](#)

Hälsa:

- **Merle** – SASK avråder starkt från avel med merle-merlekombinationer. För fördjupad information läs vidare på sid: [16](#)
- **NBT** – SASK rekommenderar uppfödare av rasen att vara restriktiva när det gäller



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
5

parningar mellan heterozygoter med NBT-mutationen. För fördjupad information läs vidare på sid: [16](#)

- **HD** – att generellt använda hundar med normala höftleder (HD-grad A eller B) alternativt motsvarande enligt annat röntgensystem. För fördjupad information läs vidare på sid: [17](#)
- **Ögon** – att använda hundar som inte visar tecken på ärftlig ögonsjukdom tidigast vid 30 månaders ålder eller innan hunden används i avel. För fördjupad information läs vidare på sid: [18](#)

Mentalitet (MH):

- **Skottfasthet/Ljudkänslighet** – att använda hundar i avel som inte visar rädsla för skott eller andra hastigt uppkomna ljud. Detta kan innebära genomfört MH med värdesiffror 1–4 på moment 10 (skott).
- **Social osäkerhet** – att använda hundar i avel som har värdesiffror 2–5 på momentet hantering (1c) på MH.
- **Kvarstående rädsor** – att använda hundar i avel som har värdesiffror 1–4 på moment 6d (övertäckning) och 7c (ljudkänslighet) på MH. För fördjupad information om mentalitet läs vidare på sid: [22](#)

Funktion:

- **Provmerit bruksprov/vallning** – det är en fördel för bevarande av rasens egenskaper som vall- och brukshund att hundar som går i avel har visat att de klarar av det självständiga arbete som krävs. Därför rekommenderar SASK att minst ett av föräldradjuret vid parning ska ha genomfört arbetsprov. För fördjupad information och exempel på arbetsprov läs vidare på sid: [23](#)

Exteriör:

- **Exteriör utvärdering** – att avelsdjur innan de används i avel har utvärderats exteriörmässigt genom t.ex. godkänd exteriörbeskrivning eller är utställd öppen klass/bruksklass med minst Good i kvalitetspris eller motsvarande enligt annat system. För fördjupad information läs vidare på sid: [26](#)

Generellt om rasen

Australian Shepherd- en vall-, boskaps- och brukshund

Ursprungsland/Hemland: USA

Användningsområde: Vall- och boskaps- och brukshund. I Sverige ingår rasen i SBK:s avelsansvar som brukshund.

FCI-klassifikation: Grupp 1 Vall- boskaps- och herdehundar-nr: 342

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Det är i stort sett omöjligt att klart avgöra rasens ursprung. Den har utvecklats som vallhund baserat på varierande behov hos djurägare runt om i världen. Trots sitt namn är det inte Australien som anses som enda eller ens viktigaste ursprungsregion. Även länder i Centraleuropa, såsom



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
6

Tyskland och Spanien liksom de brittiska öarna omnämns på olika sätt i rasens historia, likväl som olika delar av USA.

Före 1945 var namnet Australian Shepherd inte känt. Hundarna hade en mängd andra benämningar som spanish shepherds, california shepherds och pastor dog. Rasen utvecklades i de västra och nordvästra delarna av USA där gårdarna ofta var små och där en allsidig hund fick ersätta den dräng man inte hade råd att anställa. För att få den allsidiga hund man behövde avlades det på vallningsförmåga, vaktinstinkt samt förmåga att lösa problem och arbeta självständigt.

Man tror att Australian Shepherd (i fortsättningen benämnd AS) som ras utvecklats i USA från hundar som sannolikt kom både från Australien, efter att ha blivit medtagna dit, samt från hundar som följde med jordbrukare från olika delar av Europa.

Rasen har ursprungligen utvecklats för arbete som gårdshund med syfte att vara en hjälp i arbetet med djuren på gården men också som en god kamrat och som vakthund för familjen och familjens tillhörigheter. Hunden skulle både kunna arbeta med de arbetsuppgifter ägaren behövde hjälp med men skulle också kunna vara nöjd med att vara tillsammans med familjen beroende på tillgång på arbete. För att kunna klara både det självständiga arbetet som krävs av hunden i djurhantering samtidigt som den ska samarbeta med sin ägare/förare ska den vara lättlärd, intelligent och ha en hög grad av samarbetsvilja. Utan dessa egenskaper skulle rasen vara oanvändbar som boskapshund/vallare.

Ett återkommande ord i texter om rasens historia är "versatile", dvs mångsidig. Få farmare hade möjlighet att ha olika hundar för olika ändamål, varvid rasen utvecklades till att klara av att arbeta med olika djurslag och i skiftande situationer. Än idag testas detta på årliga vinnartävlingar i vallning genom att på samma dag behöva klara av att på ett bra sätt kunna flytta både anka, nöt och får för att få mästartiteln.

Under rasens utvecklingsperiod har den huvudsakligen samlats i sin moderklubb ASCA, Australian Shepherd Club of America, som bildades 1957. Registret i dess nuvarande form har varit igång sedan 1975. ASCA:s registreringssiffror omfattar i dagsläget (2022) ca 250 000 registrerade individer och 114 000 kullar. Årligen registreras ca 5000 individer och 2 500 kullar. Siffrorna baserar sig på ett registreringssystem där uppfödare registrerar kullen men där det senare är upp till varje ägare att välja att registrera den individuella hunden. Därav siffror som ser annorlunda ut från det vi är vana vid. Den första utställningen för rasen hölls 1958 i Arizona. Den första riktiga rasstandard kom 1961 och den nuvarande lades fram 1977 med en ytterligare revidering under de senaste åren. Rasen blev officiellt erkänd av AKC (American Kennel Club) först 1993 och då under visst motstånd från ASCA som befarade att ett erkännande från AKC skulle öppna möjligheter för en utveckling av rasen som många rasentusiaster och uppfödare inte ansåg önskvärd. AKC:s officiella standard ligger till grund för den svenska rasstandard.

Rasens mångsidighet som vallhund och de egenskaper som följer med det har också bidragit till att intresset för rasen utvecklats inom andra områden som t.ex. lydnad, agility, räddningshundar,



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställt av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
7

assistanshundar m.m. Dess utseende med olika färger, tecken, ögonfärger m.m. har också lett till ett ökat intresse för rasen som utställningshund. Denna utveckling inom olika områden ses huvudsakligen som positiv, både i rasens hemland och i Europa, men det finns också en oro för att rasen ska komma för långt från sitt ursprung och därför tappa de specifika egenskaper som den har utvecklats för. Det är viktigt att komma ihåg att begreppet versatile (mångsidig) relaterar till rasens förmåga som vallhund i olika situationer och med olika krav relaterat till det arbetet.

Rasen kom till Sverige först 1990, men inte förrän 1993 registrerades de första individerna i SKK. De första hundarna togs in från England och USA. Utvecklingen av rasen har gått snabbt, från att i början av 90-talet endast röra sig om enstaka individers så är registreringssiffror knappt 30 år senare uppe i ca 550–600 hundar per år med entendens till ökning. Intresset för rasen som bruks- och vallhund var framträdande när rasen kom till Sverige och blev registrerad som en brukshundras under Svenska Brukshundklubben (SBK).

Under den senaste 10-årsperioden kan det via statistik märkas att färre hundar i rasen kommer ut på bruksprov samt att andelen kullar per år från föräldradjur som arbetsprovats för avelsutvärdering minskar. Däremot är rasen vanligt förekommande inom många andra hundsporter och aktiviteter.

Under de första 10 åren i Sverige hade AS ett rykte om sig att ha en påtaglig reservation mot människor. Detta kan ha orsakats av att det fanns få individer att basera sin uppfattning på och mötte man en som var reserverad så fick den bli bild för hela rasen. Det kan också vara orsakat av att det faktiskt fanns en högre grad av reservation hos en del individer än vad som önskas. Detta vände sedan under en period till allt fler tillgängliga hundar och även en hög grad av hundar som MH:ades kullvis av uppfödare. Den senaste 10-årsperioden kan vi i rasen se en nedåtgående trend vad gäller MH, MT samt arbetsprov. Det uttrycks också åsikter om tecken på sociala brister t.ex. genom atthundar skyggar vid hantering på utställningar vilket kan bli svårt att få fakta för om det inte noteras i kritik och påverkar bedömning. I dagsläget är det svårt att bilda sig en uppfattning om den övergripande mentala läget för rasen i Sverige från MH och MT-sammanställningar då graden av deltagande vid mentala beskrivningar och tester är mycket ojämnt fördelat inom rasen. Vissa uppfödare använder i hög grad framförallt MH för hela kullar medan andra avstår från deltagande alternativt MH-beskriver enbart enstaka hundar.

Övergripande avelsmål för rasen

SASK arbetar i enlighet med SKK:s avelspolicy och grundregler. Även SBK:s stadgar för rasklubbar är viktiga styrmedel för avelsarbetet inom rasen. Med det som bakgrund är rasklubbens mål att främja avel av sunda, mentalt och exteriört korrekta Australian Shepherds med bevarade vall- och bruksegenskaper.

Sedan rasens första RAS fastställdes har de övergripande avelsmålen och prioriteringen varit:

1. **Hälsa** – målet är en god hälsa som möjliggör ett långt liv utan hälsostörningar. I arbetet har utgångspunkten varit att hälsa är ett begrepp som inte bara relaterar till frånvaro av fysisk sjukdom utan att hundens hälsa även är beroende t.ex. av dess mentalitet,



förmåga att fungera i arbete samt anatomiska byggnad. Hälsa har på så sätt varit ett övergripande mål för samtliga rasstrategier. En målsättning har också varit att se upp med diffusa, generella hälsoproblem och inte överbetona mätbara, tydliga problem bara föratt de är synliga.

2. **Funktion** – målet är att bibehålla och utveckla rasens vallningsförmåga och funktion som brukshund med det självständiga arbete det innebär.
3. **Genetisk sundhet** – målet är att bevara den genetiska variationen och den låga inavelsgraden i populationen.
4. **Mentalitet** – målet är att bibehålla en rastypisk mentalitet med god balans mellan samarbete och självständigt arbete samt uthållighet och förmåga till arbete inom olika områden. Den vaktinstinkt som beskrivs i rasstandardens ska ej förekomma i form av rädsla, skygghet eller aggressivitet.
5. **Exteriör** – målet är att bibehålla en sund och funktionell exteriör vilket innebär att motverka exteriöra ytterligheter genom att till avel välja individer vilka har god överensstämmelse med rasens standard.

Arbetet med målsättningar och strategier i RAS i förhållande till SMART

I föreliggande text har arbetet med målsättningar, långsiktiga och kortsiktiga, utgått från SMART-modellen och att alla mål i så hög grad som möjligt ska vara Specifika Mätbara, Accepterbara, Realistiska och Tidsbestämda.

Population/avelsstruktur

Under den inledande perioden för rasen i Sverige fanns inte någon egentlig "svensk" avel, aveln var mer en ökning av befintlig population, då stor del av aveln baserats på import. Över tid har en allt större del av aveln bedrivits på hundar, födda i Sverige, i två generationer eller mer. Även det internationella samarbetet är en viktig del av avelsarbetet. Det har medfört att de svenska avelskriterierna har varit beroende av framförallt den amerikanska populationens utveckling, men även med inflytande från europeiska länder.

De rasspecifika avelsstrategierna (RAS) har som en del fokuserat på bevarande av låg inavel/linjeavel och ökad genpool. Detta har uppnåtts bl.a. genom användande av utländskt avelsmaterial under förutsättning att dessa har en lägre grad av släktskap med befintliga hundar än den svenska populationen i genomsnitt. I rasen har den effektiva avelsbasen över tid ökat. Detta kan till stor del tillerkännas användandet av utländska hanar med lågt släktskap med vår svenska population. Ett problem som har följt med under åren är att en del avelsmaterial som i USA enbart varit registrerade i moderklubben ASCA inte har registrerats med härstamning i SKK. Detta har medfört att hundar har haft ofullständiga stamtavlor där det blivit svårt att se både nära släktskap likväl som hundar som är obesläktade i högre grad än medeltalet. Detta kan ge felaktiga bilder av t.ex. inavelsgrad åt både positivt och negativt håll. Rasklubbens arbete med att fortsätta att påverka SKK att registrera fulla stamtavlor för ASCA registrerade hundar är därför ytterst viktigt.

Det har också varit återkommande diskussioner om hur ensidig avel kan påverka rasen långsiktigt. Det finns en risk, vilket också kan ses i rasens hemland, att typer inom rasen drar iväg åt olika håll i



förhållande till rasstandarden, dels exteriört, dels mentalt och arbetsmässigt. Det kan betyda en typ av hundar som är på eller över den i rasstandarden övre rekommenderade mankhöjden med tyngre benstomme, rundare huvud och ögon samt tunga och lågt ansatta öron. Det kan också vara en typ av hundar på eller under den lägre nivån för mankhöjd som rekommenderas med tunn benstomme eller arbetssätt och mentalitet som inte överensstämmer med rasstandarden. Individer i rasen kan självfallet ha olika blandningar av dessa avvikelser från standarden.

Rasklubben ser det som viktigt att generellt bevara rasen inom de ramar som rasstandarden ger utrymme för.

Nulägesbeskrivning

Populationsstorlek, registreringsciffror per år

Registreringsår: 2013 - 2021 Visa

Antal reg/år	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tikar (varav importer)	137 (19)	211 (14)	210 (16)	177 (23)	230 (27)	288 (27)	254 (21)	309 (13)	394 (17)
Hanar (varav importer)	130 (10)	205 (13)	198 (7)	210 (19)	240 (18)	284 (19)	256 (12)	313 (15)	339 (13)
Totalt	267 (29)	416 (27)	408 (23)	387 (42)	470 (45)	572 (46)	510 (33)	622 (28)	733 (30)

Rasen har under perioden haft en kontinuerlig ökning i registreringsciffror med viss variation mellan åren. Under 2021 registrerades nästan 3 gånger så många individer som för 8 år sedan. I dagsläget är rasen en av få inom brukshundsgruppen som ökar.

Genomsnittlig kullstorlek

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kullstorlek genomsnitt	6,0	6,2	6,8	6,8	6,1	6,5	6,2	6,1	5,7	6,3
Antal kullar	62	36	57	59	56	71	84	72	107	112

Kullstorleken under åren har legat relativt konstant på runt 6 hundar/kull med liten variation. Rasklubben uppfattar inte kullstorlek som ett problem som behöver fokuseras på. Under några år följdes särskilt kullstorleken i parningar gjorde på föräldradjur med medfödd stubbsvans för att se om sådana kombinationer generellt ledde till mindre kullstorlekar. Uppföljningen har inte visat generellt att storleken på dessa kullar skiljde sig åt mot kullar efter avelsdjur med lång svans.

Inavelstrend

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Inavelsgrad	0,6 %	1 %	1,4 %	0,7 %	0,9 %	0,4 %	1,1 %	0,8 %	0,7 %	0,8 %

Rasens genomsnittliga inavelsgrad. Beräknad över 5 generationer.

Fördelning parningar i %	Kullar födda									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Upp t.o.m. 6,25%	59	33	49	57	55	70	81	70	104	111
6,26% - 12,49%	1	3	8	2	1	1	1	1	2	1
12,5% - 24,99%	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
25% -	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0

Ökningen av inavelsgraden i rasen ligger konstant lågt, på runt 1%. Den absoluta huvudparten av kullarna ligger på nivån upp till 6,25% och enstaka kullar per år på den närmast högre nivån med variation för vissa år. Endast vid ett tillfälle under den senaste tioårsperioden har en kull fötts med en inavelsgrad på 25% eller mer. Rasklubben uppfattar dagsläget att ökning av inavelsgraden kan följas via avelsdata med rekommendation till uppfödare och hanhundsägare att följa SKK:s anvisningar om att välja kombinationer som understiger 6.25% (kusinparning).

Användning av avelsdjur: Ålder vid första valpkull

Föräldradjurens ålder vid första valpkull. Kullar födda **2021** (Totalt 112 st).

	0 - 6 månader	7 - 12 månader	13 - 18 månader	19 - 24 månader	2 - 3 år	4 - 6 år	7 år och äldre	Totalt
Moder	0	0	0	0	35	23	0	58
Fader	0	0	1	2	18	7	2	30
Totalt	0	0	1	2	53	30	2	

Föräldradjurens ålder vid första valpkull. Kullar födda **2020** (Totalt 107 st).

	0 - 6 månader	7 - 12 månader	13 - 18 månader	19 - 24 månader	2 - 3 år	4 - 6 år	7 år och äldre	Totalt
Moder	0	0	0	1	32	22	0	55
Fader	0	0	0	4	16	11	8	39
Totalt	0	0	0	5	48	33	8	

Föräldradjurens ålder vid första valpkull. Kullar födda **2019** (Totalt 72 st).

	0 - 6 månader	7 - 12 månader	13 - 18 månader	19 - 24 månader	2 - 3 år	4 - 6 år	7 år och äldre	Totalt
Moder	0	1	1	1	25	10	0	38
Fader	0	1	0	3	11	17	3	35
Totalt	0	2	1	4	36	27	3	

Föräldradjurens ålder vid första valpkull. Kullar födda **2018** (Totalt 84 st).

	0 - 6 månader	7 - 12 månader	13 - 18 månader	19 - 24 månader	2 - 3 år	4 - 6 år	7 år och äldre	Totalt
Moder	0	0	0	0	23	22	1	46
Fader	0	1	1	5	15	11	4	37
Totalt	0	1	1	5	38	33	5	

Föräldradjurens ålder vid första valpkull. Kullar födda **2017** (Totalt 71 st).

	0 - 6 månader	7 - 12 månader	13 - 18 månader	19 - 24 månader	2 - 3 år	4 - 6 år	7 år och äldre	Totalt
Moder	0	0	1	0	28	8	0	37
Fader	0	0	1	2	18	9	3	33
Totalt	0	0	2	2	46	17	3	

Föräldradjurens ålder vid första valpkull. Kullar födda **2016** (Totalt 56 st).

	0 - 6 månader	7 - 12 månader	13 - 18 månader	19 - 24 månader	2 - 3 år	4 - 6 år	7 år och äldre	Totalt
Moder	0	0	0	0	22	11	0	33
Fader	0	0	1	2	13	6	4	26
Totalt	0	0	1	2	35	17	4	

Föräldradjurens ålder vid första valpkull. Kullar födda **2015** (Totalt 59 st).

	0 - 6 månader	7 - 12 månader	13 - 18 månader	19 - 24 månader	2 - 3 år	4 - 6 år	7 år och äldre	Totalt
Moder	0	0	0	0	18	14	1	33
Fader	0	0	1	1	14	7	3	26
Totalt	0	0	1	1	32	21	4	

Det som kan utläsas ur tabellen är antalet hundar som använts i avel i de yngre åldersgrupperna 13–18 mån och 19–24 månader, och även ner till 7–12 månader har ökat när det gäller framförallt hanhundar. Procentuellt sett ser vi ingen väsentlig ökning men problemet kvarstår även med ökningen endast till antalet. Rasklubbens rekommendation att avvakta med avel till ca 30 månader baserar sig på rasens fysiska och psykiska utvecklingstakt och utvärderingsmöjligheter för bl.a.



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställt av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
11

ärftliga sjukdomar i rasen som tenderar att debutera upp till 3 års ålder. Den ökade frekvensen användande av unga hundar visar att detta är ett område rasklubben behöver arbeta med. SASK rekommenderar därför att rekommendationen under perioden är att avvakta med avel på hundar till dessa kan anses vara fysiskt och psykiskt mogna vilket av erfarenhet får anses vara runt 30–36 månader. Avel rekommenderas därför inte tidigare än vid 30 månader avseende både hanhund och tik.

Vid genomgång av avelsdata visar det sig att de unga hundar, <24 månader, som används i avel till stor del är importerade hundar från liknande linjer. Det finns också tecken på att samma hundar, speciellt hanhundar, kan ha flera kullar före 3 års ålder.

Genetisk variation

Genetisk variation i en ras är i hög grad beroende av hur många hanhundar som används i avel och hur de används. Beräkningen är baserad på att en genomsnittlig hanhund används i avel under en period av 4–5 år. För att behålla en rimlig bredd i aveln bör ingen hanhund tillåtas producera mer än maximalt ca 5% av antalet valpar i en generation och helst inte över 2%. Självfallet är exakta siffror svårt då antalet acceptabla avkommor kommer att öka när populationen ökar men det kan ändå vara av vikt att ha en siffra som utgångspunkt. Med en registreringssiffra på omkring 450 födda per år blir en gräns för s.k. "avelsmatador" på ca 113 avkommor under en livstid. Värdet för högsta lämpliga antal valpar i dagsläget (juni 2021) är 45 avkommor, medan det högsta acceptabla antalet avkommor är 112. Vi har i dagsläget ingen hanhund med fler än 112 valpar. Då vi ser en ökning av användandet av mycket unga hanar som får ett stort antal kullar inom loppet av ett par år kan detta mycket väl ha ändrats inom de närmaste åren.

Beräkningarna i stycket ovan är baserade på en tänkt helsvensk population och med fortsatt omfattande import kan man tillåta sig en något mer intensiv användning av enskilda hanhundar i avel i spannet över 2% men ej upp till 5%, utan att förlora för mycket av genetisk variation. Graden av variation är också beroende av om de hanhundar som används och importeras är närbesläktade eller om det finns en bred variation.

Ytterligare en anledning till att den genetiska variationen kan vara svår att följa är den tidigare omnämnda svårigheten med endast ASCA-registrerade importörer. Dessa individer kan registreras i SKK men med tom stamtavla vilket försvårar uppföljning av släktskap och ev. genetiska hälsoproblem. De hundar som importeras med enbart ASCA-stamtavla är viktiga för rasens bevarande då de i huvudsak är hundar som i hemlandet används i praktiskt arbete inom vallning och gårdsarbete. De kan också vara relativt obestämda med den svenska populationen och därför har de ett avelsvärde om de för övrigt är av en god kvalitet. Rasklubben har sedan många år arbetat tillsammans med SKK för att hitta en lösning och det finns information som tyder på en lösning inom en snar framtid.



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställt av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
12

Antal födda kullar per år samt fördelning på antal använda tikar resp. hanar

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kullar	62	36	57	59	56	71	84	72	107	112
Anv. tikar	61	34	56	56	53	71	77	69	102	108
Anv. hanar	50	31	47	43	47	55	66	63	78	77

Tabellen visar antal kullar (rad 1) födda under tiden 2012–2021 och fördelningen på antal använda tikar (rad 2) respektive hanar (rad 3). Tabellen visar att det finns en relativt jämt användande av tikar som föder mer än en kull per år. Detta kan ha att göra med att kullar fötts runt årsskiftet men det kan vara värt att följa utvecklingen då det bl.a. under Covid-19-pandemin under 2020–21 funnits tecken på en kraftigt ökad efterfrågan på valpar inom rasen och därpå efterföljande avelsintresse.

När det gäller hanhundsanvändning så visar sig ett ökat användande av samma hundar dvs en och samma hane får idag fler kullar än tidigare. Detta är ett observandum som rasklubben behöver arbeta med via avelsrekommendation, information och utbildning.

Import av avelshundar från andra länder

Registreringsår: 2013 - 2021 Visa

Antal reg/år	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tikar (varav importer)	137 (19)	211 (14)	210 (16)	177 (23)	230 (27)	288 (27)	254 (21)	309 (13)	394 (17)
Hanar (varav importer)	130 (10)	205 (13)	198 (7)	210 (19)	240 (18)	284 (19)	256 (12)	313 (15)	339 (13)
Totalt	267 (29)	416 (27)	408 (23)	387 (42)	470 (45)	572 (46)	510 (33)	622 (28)	733 (30)

Tabellens siffror inom parentes som visar antal importer per år ger en bild av en relativt konstant import av hundar till Sverige. Vanliga länder för import är USA samt länder i Europa, t.ex. Tyskland och Frankrike. Importer sker både av vuxna hundar som får i hög grad gå i avel, samt av valpar där avelsanvändningen är mer osäker. Importer kan bidra till den genetiska variationen men då måste uppfödarna vara uppmärksamma på att hundar som t.ex. importeras från USA kan ha en mycket liknande härstamning trots att de har olika kennelnamn då registreringsregler i rasens hemland skiljer sig från de vi är vana vid i Sverige/Norden. En annan effekt av hög import är också att det är svårare att följa upp hälsoläge och mentalitet på föräldradjur och närbesläktade individer.



Mål population/avelsstruktur

Läget när det gäller population och avelsstruktur kan sammanfattat beskrivas som överlag positivt utan behov av omfattande avelsstrategier. Det finns däremot områden som behöver hållas under uppsikt för att i tid upptäcka tendenser till förekomst av avelsmatadorer och användande av unga hundar. Några specifika avelsrekommendationer gällande ökning av inavelsgrad finns inte behov av i nuläget.

Långsiktiga mål population/avelsstruktur

- Under perioden för RAS bevara resp. utveckla en hälsosam och långsiktig hållbar avel i rasen. Detta innebär att;
 - bevara en hållbar genetisk variation
 - att bibehålla användandet av låggradigt besläktade hundar i avel samt
 - att sträva efter en avelsdebut runt 3 års ålder för tikar och hanar.

Kortsiktiga mål population/avelsstruktur

- Årligen skapa tillgänglig, relevant och aktuell information om användande av avelsdjur i rasen i förhållande till avelsrekommendationerna.
- Informera om vikten av att fler hanar används i avel utifrån avelsrekommendation
- Årligen följa utvecklingen avseende användande av unga hundar i avel för att kunna utveckla riktad information till uppfödare och valpköpare.

Strategier population/avelsstruktur

- Presentera information på hemsidan m.m. om nackdelar med att använda avelshanar i en så hög grad så det kan påverka rasens genetiska mångfald.
- Årligen beräkna antal för de föreslagna 2% när det gäller genetisk variation och användande av hanar i avel och presentera på hemsidan.
- Fortsätta arbeta med SKK om att kunna få in härstamning vid svensk registrering av hundar med ASCA- stamtavla.
- Årligen göra en sammanställning av hur de valpkullar som registrerats uppfyller rasklubbens valphänvisningskrav och avelsrekommendationer.
- Årligen se över rasklubbens valphänvisningskrav och avelsrekommendationer.
- Arbeta med riktad information till uppfödare om vikten av att senarelägga avelsdebut.



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
14

Hälsa

Nulägesbeskrivning

Den svenska populationen kan under sina första 30 år i Sverige ses som en huvudsakligen frisk ras. AS tycks ha relativt lägre frekvens på total mortalitet (dödlighet) jämfört med medelvärde för alla raser. Stöd för detta har hämtats i SKK:s avelsdatas Avelsdata samt från Agria Breed Profiles (ABP) 2016 och Folksam's försäkringsstatistik samt rasklubbens senaste hälsoenkät (2018). Samma diagnoser och hälsoproblem som förekommer i rasens hemland finns även här men ser ut att vara i en lägre frekvens om man ser på bl.a. ögonproblem, autoimmuna sjukdomar, epilepsi och cancer. Några orsaker kan vara att rasen sedan den introducerades i Sverige har haft en låg inavelsgrad och att variationen av hundar i avel har varit stor, vilket har medfört att det t.ex. inte varit problem med överanvändning av enstaka hanhundar. Avseende hälsoprogram har rasen krav på känd HD-status (nivå 2) för avel, detta till följd av att rasen tillhör SBK. På grund av att rasen var ny och numerärt liten i Sverige och hade bra HD-statistik så godkändes ett avsteg från kravet på fria höfter för raser som SBK har avelsansvaret för.

Historiskt sett har rasen dominerats av uppfödare som anordnat kull-MH och haft hög frekvens på röntgade individer i samtliga sina kullar. Över tid har uppfödare tillkommit där förekomsten av MH och röntgen mer begränsats till de hundar som planeras att användas i avel. Detta har medfört att rasklubben i dagsläget har lägre faktisk kunskap om radiologisk ledstatus.

När det gäller utvärdering av t.ex. leder har fram till med 2018 (baserat på kennelstatistik) 46 av 154 kennlar uppnått rasklubbens mål om 75% röntgade (och mentalbeskrivna) avkommor.

Generell beskrivning av helhetssituationen i rasen

Glädjande nog indikerar rasklubbens hälsoenkät och information från ABP (Agria Breed Profiles) och försäkringsbolag att AS fortfarande är en påtagligt frisk ras. Exempelvis ser antalet tikar med livmoderinflammation ut att ha sjunkit någon procent från strax under 7 % till strax under 6 %. När det gäller allvarliga sjukdomar som cancer, epilepsi, autoimmuna sjukdomar m.fl. ligger frekvensen på några få procent. Rasen har få hundar med kliniska symtom relaterat till leder och rygg.

Något som sticker ut är "shaking legs", en form av darrningar i framförallt bakbenen, orsakat av att myelinlagret runt nerver är tunnare hos en del individer, ett känt tillstånd från hemlandet men som inte anses påverka hundens hälsa¹. Enligt hälsoenkäten ligger tillståndet på ca 15 %, men ytterst få svarar i rasklubbens hälsoenkät att det orsakar hunden problem. Statistiken från Folksam visar låg frekvens på neurologiska problem. Det finns i dagsläget ingen forskning eller aktuell information på ASHGI:s sida om förekomst, ärftlighet eller dylikt varför tillståndet är svårt att följa upp. Ett alternativ kan vara att efterfråga förekomst i en hälsoenkät.

AS ligger fortfarande högt när det gäller skador som lett till veterinärbesök. Hela 44 % har svarat ja på den frågan i rasklubbens egen hälsoenkät. Analysen visar att det till stor del handlar om skärskador i tassar, om klobrott och dylikt.

¹ ASHGI- Australian Shepherd Health and Genetics Institute (<https://www.ashgi.org>)



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
15

Vid analys av ABP kan inga större förändringar utläsas mellan ABP 2011 och ABP 2016. Sannolikt beror det bl.a. på att någon/några generationer är för kort tid för att några påtagliga skillnader skall kunna uppstå. Rasen har i ABP 2016 något lägre relativ risk för sjukdom/skada (morbidity) än medel för Alla raser, vilket är en minskning från ABP 2011.

Förekomst av hälsoproblem, sjukdomar och/eller defekter

Föreliggande redogörelse baseras på information från Agria Breed Profiles (ABP), hälsoenkäter, resultat i avelsdata och försäkringsstatistik från övriga försäkringsbolag som delat med sig data. Följande är i fallande ordning de nio vanligaste generella orsakerna till hälsoproblem för rasen enligt ABP.

1. Mage/tarm
2. Skada
3. Rörelseapparaten
4. Symptom sjukdom hela djuret
5. Neoplasi (inkl. cancer)
6. Hudproblem
7. Könsorgan tik
8. Öron
9. Nedre urinvägar

Av dessa har rasen högre relativ risk än gruppen Alla raser att drabbas av skada och problem med rörelseapparaten, något högre risk för problem med mage/tarm och symptom på sjukdom hela djuret. Rasen har mindre risk för neoplasi, hudproblem, könsorgan tik, nedre urinvägarna och betydligt mindre risk för problem med öron än gruppen Alla raser.

I risken för sjukdom/skada pga. specifika orsaker är ungefär lika vanlig på AS som på gruppen Alla raser och även vanlig på AS. Av de vanligaste orsakerna har rasen högre frekvens på: 1 Smärtsymtom rörelseapparaten, 2 trauma hud, 3 tänder.

Agria har specificerat de delar som rör rörelseapparaten i tre kategorier; 1 rörelseapparaten (ospecificerat), 2 rygg och 3 knä/patella.

AS visar i ABP en högre relativ risk för ospecificerade skador på rörelseapparaten och något högre risk på skador på rygg samt knä/patella. I Finland där man röntgar ryggar ser man ingen förhöjd risk för sacralisation/övergångskota.

De problem med skador och problem med rörelseapparaten där rasen har högre risk än medel för Alla raser, kan möjligen kopplas till att rasen är en aktiv arbetande ras inom många olika områden. Det har lett till diskussioner om träning och skadeförebyggande åtgärder.

Av de sjukdomar som har låg frekvens, men som rasklubben av olika orsaker bevakar, kan nämnas att AS enligt ABP tycks ha lägre risk både för mortalitet (dödlighet) och morbiditet (sjukdom) av neoplasi (inkl. cancer) och autoimmuna sjukdomar, än gruppen Alla raser. Epilepsi ligger på samma låga nivå som hos gruppen Alla raser vilket visar att inga specifika åtgärder behöver sättas in. För



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
16

att kunna följa aktuellt läge i rasen har ägare/uppfödare möjlighet att registrera EP-diagnostiserade hundar på SASK:s hemsida.

I arbetet med RAS har utgångspunkten varit att hälsa är ett begrepp som inte enbart relaterar till frånvaro av fysisk sjukdom utan att hundens hälsa även är beroende av dess mentalitet, förmåga att fungera samt byggnad. Hälsa är därför i sig ett övergripande mål för rasstrategier inom samtliga områden i RAS.

En allmän rekommendation är att följa SKK:s grundregler om en hållbar och långsiktig avel.

Anlag för merle och NBT- avel på hundar med letala/subletala anlag

Inom rasen har sedan länge rekommenderats av inte göra avelskombinationer på två hundar med merlefärg (heterozygot Mm). Det är känt att merle är ett letalt/subletalt anlag där avkommor i sådana kombinationer riskerar att bli homozygota (MM) vilket innebär risk för att födas med hälsoproblem. En hund som bär anlaget MM blir vanligen vitare och riskerar att födas döva, med nedsatt syn alt. blindhet eller andra defekter på ögonen. Det har även spekulerats om MM kan medföra andra hälsostörningar men där finns för dagen inga fakta.

En teori är också att homozygota foster (MM) resorberas under dräktigheten. Trots det kan kullarna bli normalstora då det visat sig att foster resorberade tidigt i dräktigheten kan ersättas av andra vilket kan ge normalstora kullar. Med tanke på hälsorisker och risken för att foster inte är livsdugliga i kombinationer med två merlehundar drar SASK slutsatsen att sådan avel strider både mot svenska djurskyddsföreskrifter och Svenska Kennelklubbens grundregler. För vidare info hänvisas t.ex. till SKK:s info om avel på merlehundar.²

Short-tail/Natural Bob-tail (SHT/NBT) är egentligen ingen sjukdom. År 2009 klarlades mutationen i T-boxgenen som orsakar fenotypen kortsvans i 17 olika hundraser, inklusive AS. Individer med kort svans bär mutationen i heterozygot form. Individer som är homozygota för mutationen utvecklas inte normalt under fostertiden och dör i allra flesta fall tidigt under dräktigheten och resorberas vilket innebär att det är ett letalt anlag. Det finns exempel från andra raser där forskning visat att kombinationer med två hundar med NBT ger 30% färre valpar i kullarna jämfört med parningar mellan två långsvansade föräldrar. SASK har under några år följt kullstorlek mellan kullar med två långsvansade föräldrar kontra två kortsvansade föräldrar men inte sett några entydiga skillnader i kullstorlek. Om även det kan förklaras med att tidigt resorberade foster kan ersättas finns inga fakta för.

Generellt är SASK:s ställningstagande att avråda från avel som strider mot Djurskyddsföreskrifter och SKK:s grundregler. Med grund i det och kunskapsläget om risker med avel på merle avråder SASK liksom tidigare starkt från avel med merle-merlekombinationer.

När det gäller NBT anser SASK att det är viktigt att motverka avel som riskerar att strida mot djurskyddslag och SKK:s grundregler men också att det behövs mer faktaunderbyggd kunskap. SASK kommer att fortsätta att följa upp kullstorlek i kombinationer och följa kunskapsläget och

² <https://www.skk.se/globalassets/dokument/uppfodning/hss/merle---en-palsfarg-som-som-fascinerar.pdf>



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
17

under tiden behöver uppfödare av rasen vara restriktiva när det gäller parningar mellan heterozygoter med NBT-mutationen. Rekommendationen kan komma att förändras med grund i aktuell och kommande forskning.³

HD

Födelseår: 2012 - 2019 Typ: HD enligt FCI sedan år 2000 antal/trend Visa

Diagnos	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
HD grad A	166 (62,9 %)	101 (65,2 %)	141 (53,2 %)	135 (50,8 %)	125 (53,9 %)	156 (52,0 %)	174 (52,4 %)	156 (60,2 %)
HD grad B	70 (26,5 %)	41 (26,5 %)	87 (32,8 %)	96 (36,1 %)	69 (29,7 %)	102 (34,0 %)	109 (32,8 %)	72 (27,8 %)
HD grad C	22 (8,3 %)	10 (6,5 %)	26 (9,8 %)	28 (10,5 %)	34 (14,7 %)	37 (12,3 %)	43 (13,0 %)	28 (10,8 %)
HD grad D	4 (1,5 %)	2 (1,3 %)	11 (4,2 %)	6 (2,3 %)	1 (0,4 %)	3 (1,0 %)	6 (1,8 %)	2 (0,8 %)
HD grad E	2 (0,8 %)	1 (0,6 %)		1 (0,4 %)	3 (1,3 %)	2 (0,7 %)		1 (0,4 %)
Totalt antal undersökta	264	155	265	266	232	300	332	259
Snittålder för undersökning (månader)	19	19	17	18	17	16	16	14
Antal födda	372	223	385	401	341	464	519	442

HD-problemen inom rasen är som tidigare nämnts begränsade. Rasen ingår som brukshund i SKK:s hälsoprogram med krav på känd HD-status för registrering av avkommor. Det finns bland uppfödare, ägare och valpköpare en mycket positiv och medveten inställning till röntgen av hundar och att HD-belastade hundar inte ska användas i avel. Endast enstaka avelsdjur med grad C har använts i avel under perioden och inga grava dysplaster.

Röntgenfrekvensen låg runt 65% under förra RAS-perioden (2014–2018). Enligt sammanställning från SBK över perioderna 2011–2015 och 2015–2019 så har antalet röntgade hundar för samtliga bruksraser sjunkit från ca 68% till 60%. För AS ligger röntgenfrekvensen stadigt på 68–69% alltså klart över genomsnittet.

HD förekommer denna period på en nivå av ca 13% i genomsnitt över tid och då i huvudsak grad C. SBK:s sammanställning över dysplasi för perioden 2011–2015 och 2015–2019 visar på en nivå generellt på 21–25%. Rasen ligger därmed klart under genomsnittet för brukshundar. Trots det är procentsatsen en ökning från förra perioden med flera procent, något som skett i fler raser och som SKK har utrett anledningen till. HD kan ändå inte i dagsläget anses som ett rasproblem eftersom andelen grava dysplaster (D och E) är låg (2,5%). Rasen har också låg frekvens kliniska symptom från höfter. Behov av annan avelsrekommendation än det som följer av att rasen som SBK-ras har krav på känd HD-status för avel är inte aktuell. Däremot motiverar SKK:s krav på långsiktig och hållbar avel en rekommendation om att som uppfödare och handhundsägare se på HD-status även hos närbesläktade hundar och inte enbart individerna i en kombination då AS inte har HD-index.

³ <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0281215>



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställt av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
18

ED

Födelseår: 2012 - 2019 Typ: ED antal/trend Visa

Diagnos	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ED ua (0)	242 (95,7 %)	137 (92,6 %)	231 (93,1 %)	222 (91,4 %)	198 (92,1 %)	254 (92,4 %)	290 (93,2 %)	242 (98,0 %)
ED grad 1	7 (2,8 %)	8 (5,4 %)	12 (4,8 %)	18 (7,4 %)	9 (4,2 %)	16 (5,8 %)	16 (5,1 %)	3 (1,2 %)
ED grad 2	3 (1,2 %)	3 (2,0 %)	5 (2,0 %)	2 (0,8 %)	4 (1,9 %)	4 (1,5 %)	3 (1,0 %)	2 (0,8 %)
ED grad 3	1 (0,4 %)			1 (0,4 %)	4 (1,9 %)	1 (0,4 %)	2 (0,6 %)	
Totalt antal undersökta	253	148	248	243	215	275	311	247
Snittålder för undersökning (månader)	18	18	17	17	16	16	16	14
Antal födda	372	223	385	401	341	464	519	442

SBK:s sammanställning över ED för perioden 2011–2015 och 2015–2019 visar på en röntgennivå generellt på 56–60%. AS ligger på en frekvens strax över, på ca 63–65% med en liten minskning för den senare perioden.

När det gäller förekomst av armbågsdysplasi (ED) inom rasen ligger nivån relativt stadigt runt 7%, där det enligt SBK:s sammanställning generellt för brukshundraserna är en nivå på ca 14%. ED som problem för rasen får därmed anses vara begränsat. Med stöd av till exempel hälsoenkäter och ägares beskrivna grader av frambelshälta från det mer anses vara ett radiologiskt problem än ett faktiskt hälsoproblem. Det har i rasen inte påvisats frambelshälta som återkommande faktiskt funktionsproblem.

Röntgen av armbågsleder görs på frivillig basis och anledningen till den relativt höga röntgenfrekvensen på armbågar är sannolikt en överföring av ägares och veterinärers röntgenvanor från andra bruksraser. Rasen har Nivå 1 för registrering i SKK:s hälsoprogram mot sjukdomar (inga särskilda krav på avelsdjur är kopplade till denna nivå), och rasklubben ser i dagsläget inte något behov av ytterligare avelsstrategier.

Marginellt antal hundar (4–5) med ED har under åren 2015–2020 använts i avel. Vid indikationer om ökande grad av dysplasi vid röntgen eller information om hältor och problem med armbågar från kommande hälsoenkäter eller dylikt finns utrymme att utforma lämplig strategi. För dagen finns inte behov av att utveckla en specifik avelsrekommendation gällande ED.

Ögonproblem

Födelseår: 2012 - 2019 Typ: Ögon, nya protokollet antal/trend Visa

Diagnos	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
UA	324 (98,8 %)	180 (98,4 %)	277 (99,6 %)	220 (98,7 %)	189 (97,9 %)	153 (96,2 %)	175 (94,6 %)	113 (96,6 %)
Diagnos	13 (4,0 %)	7 (3,8 %)	5 (1,8 %)	9 (4,0 %)	6 (3,1 %)	11 (6,9 %)	14 (7,6 %)	6 (5,1 %)
Totalt antal undersökta	328	183	278	223	193	159	185	117
Antal födda	372	223	385	401	341	464	519	442

Inom rasen förekommer i Sverige ett antal olika ögon diagnoser men i en mycket låg frekvens. Anmärkning har gällt enstaka fall av katarakt, icke-ärfvlig katarakt, PPM, distichiasis, iris colobom m.m. Inga tendenser till ökning av enstaka diagnos kan ses över tid. Under de ungefär 30 år som rasen förekommit i Sverige har problemen inte ökat. I dagsläget motiverar inte frekvensen diagnostiserade ögonproblem något behov av hälsoprogram. Det var under tidigare RAS- perioder angeläget att kartlägga det faktiska läget i den svenska populationen då till exempel katarakt räknades som en av de vanligaste ärftliga rassjukdomarna i hemlandet.



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställt av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
19

Sedan rasen kom till Sverige har avelsdjur ögonlysts med varierande tidsramar före parning. För närvarande är rekommendationen att det ska vara gjort inom 12 månader före parning för rasklubbens valphänvisning. Andelen valpar vilka har ögonlysts innan 8–10 veckors ålder har sedan rasen kom till Sverige varit nästan hundra procentig. Efter att rekommendationerna för valplysning ändrades 2016, har andelen ögonlysta valpar minskat. Rekommendationen är att samtliga valpar ska ögonlystas vart fjärde år med start 2016. Under 2016 ögonlystes 27 av 56 hela kullar vilket motsvarar 48,2%. Under 2020 ögonlystes 23 av 107 kullar vilket motsvarar (21,5%). En anledning till den låga siffran 2020 är konstaterat vara Covid-19-pandemin då många kliniker inte tog emot för ögonlysning m.m. på grund av FHM restriktioner och smittläge. Icke avelshundar ögonlyses i liten omfattning i vuxen ålder och det finns ingen anledning att i nuläget prioritera det.

De DNA-tester som finns för rasen gällande ögonproblem är i dagsläget CEA, HSF4 och PRA-prcd. Att DNA-testa för dessa sjukdomar ger enbart svar på om hunden är frisk, bärare eller affekterad för just dessa sjukdomar. Rasklubben rekommenderar att uppfödare inte dubblar anlagsbärande avelsdjur, då det strider mot SKK:s grundregler samt djurskyddslagen.

DNA-tester tillsammans med ögonlysning av vuxna hundar bör kunna hålla frekvensen för ögonsjukdomar på en fortsatt mycket låg nivå. Det finns i dagsläget ingen anledning att rekommendera eller införa DNA-tester på ögon i avelsrekommendationerna.

Förekomst av reproduktionsproblem

I rasen har det vid genomgång av hälsoenkäter, försäkringsstatistik och ABP inte visat sig finnas reproduktionsproblem varför området för närvarande inte är aktuellt att arbeta med.

Långsiktiga mål hälsa

- Att under perioden för RAS arbeta för att bevara en god hälsa som möjliggör ettlångt liv utan hälsostörningar för rasen som helhet.
- Att upprätthålla faktakunskap om rasens hälsoläge när det gäller sjukdomar och veterinärmedicinska problem.

Kortsiktiga mål hälsa

- Att årligen sprida aktuell information och kunskap om rasens hälsoläge vad gäller kända områden som HD, ED och ögon.
- Att årligen få minst 90% avelsdjur ögonlysta före användande i avel. Gäller även vid användande av avelsdjur i andra länder.
- Under perioden för gällande RAS fortlöpande vara observant på diffusahälsoproblem för att i tid se en ev. ökning av något ohälsotillstånd.
- Att årligen informera om hälsoläget genom att redovisa rasdata gällande kullstorlek, HD, ED och ögonundersökningar.
- Att årligen minst bevara, och om möjligt öka, frekvensen för HD- röntgade hundar av totala populationen, för att ha ett relevant faktaunderlag. Att få 80% av födda valpar ögonlysta under RAS-periodens kontrollår (2024,2028).



Strategier hälsa

Prioriteringar och strategier för att nå målen

- Utbilda genom rasklubbens avelsutbildning samt informera via klubbens hemsida webinarium samt medlemstidning och sociala medier om vikten av att följa SKK:s grundregler om långsiktig hållbar avel.
- Rekommendera att vid avelsval inte enbart titta på individen utan också ta hänsyn till besläktade individers hälsa (föräldrars, syskons och eventuell tidigare avkomma).
- Genom avelsrekommendation och valphänvisningskrav verka för att hundar som används i avel är ögonlysta senast 12 månader innan parning.
- Under första halvåret 2023 utarbeta en ny version av hälsoenkäten, med utgångspunkt från utfall i Hälsa 2018, ABP mm för publicering och bearbetning under andra halvåret 2023.
- Undersöka förekomst av genetiska sjukdomar i rasen via hälsoenkät och statistik från laboratorier.
- Informera uppfödare och hundägare om vikten av att undersöka höftledsstatus.
- Fortlöpande genom Lathunden alt. avelsdata fastställa en bild av hur röntgenstatistik (HD, ED), kullstorlek samt ögonproblem är fördelat över rasens population i nuläget och vid behov informera om utfallet på klubbens hemsida/medlemstidning.
- Under 2023 och 2027 genomföra informationskampanj riktad mot uppfödare om kommande år (2024 resp. 2028) som kontrollår för ögonlysning av valpar. Samt informera om hur rasklubben planerar att uppmärksamma de uppfödare som följer rasklubbens avelsrekommendation om ögonlysning.

Mentalitet och bruksegenskaper

Rasstandard uttrycker rasen som en uppmärksam, livlig, aktiv samt intelligent arbetshund med utpräglade vall- och vaktinstinkter. Den skall vara en trogen kamrat och ha uthållighet att arbeta hela dagar. Rasen skall ha ett jämnt humör, vara vänlig och sällan grälsjuk. Den kan vara något reserverad vid första kontakten med okända vilket innebär att den kan vara neutral i sin kontakt med okända människor, men skall dock inte vara rädd. Det är viktigt att i det sammanhanget betona att ursprungsstandard för rasen uttrycker att alla tecken på skygghet, rädsla eller aggressivitet anses som allvarliga fel, varför termen neutral är en tydligare beskrivning av AS mentalitet än "reserverad".

Från rasklubbens senaste 5-årliga hälsoenkät (2018), har det framkommit vissa tecken på problem med socialitet och rädslor. Detta kan inte ses så tydligt om man bara studerar medelvärden på egenskaper, men tendenser kan ses om man går in och tittar på spridningsmått över värden på MH. Det har också framkommit exempel på hundar som i högre ålder utvecklar rädslor t.ex. för ljud av olika slag. Detta gör att MH-statistik kan vara delvis missvisande när det gäller ljudkänslighet. Det finns därför anledning att fokusera på delar av rasens egenskaper i de rasset specifika avelsstrategierna på olika sätt.

Tester och prover på mentalitet finns i ringa omfattning i rasens hemland, USA. De tester som finns används i begränsad omfattning och något sammanställt register finns inte att tillgå.



Ursprungligen har rasens arbetande egenskaper som vall- och vakthund huvudsakligen bedömts. Under rasens första 10–15 år i Sverige fanns ett stort intresse för att mentalbeskriva hundarna. Det medförde att vi kunde anta ett resultat och statistik från MH kunde generaliseras till populationen i stort. Nuläget ser annorlunda ut med dels uppfödare med mycket hög procent av uppfödda hundar som är mentalbeskrivna, dels en stor grupp uppfödare som enbart mentalbeskriver tilltänkta avelsdjur. Det gör att MH-statistik idag till största delen beskriver avkommor från uppfödare som använder MH som verktyg för att utvärdera sin avel. Det har också återkommande diskuterats vad som kan anses som "funktionell mentalitet" för en vallhund som inte går att få fram via MH. Hur utvärderas t.ex. uthållighet, förmåga att arbeta koncentrerat under lång tid eller samarbetsviljan i förhållande till förmåga att arbeta självständigt då bland annat dessa egenskaper är viktiga för en vallhund. MH, MT och BPH är några av pusselbitarna för att kartlägga hundars mentalitet, likväl som på andra bruks/vall raser behövs ytterligare komplement i form av bruks- och vallhundsprover.

Mentalitetsprojektet

Ett mentalitetsprojekt skapades 2016–2017 som ett pilotprojekt mellan avelsråd och styrelse för att försöka skapa en större samstämmighet kring mentalitet och avel på AS. Som en av de raser som ökar kraftigt (77% ökning mellan 2003 och 2013) med en allt större grupp köpare som vill önska ha rasen som en aktiv sällskapshund såg man att det även hade påverkat uppfödarna. Tidigare satsning mot dugliga brukshundar hade minskat till förmån för uppfödning som riktade sig mot köparnas önskemål och inte prioriterade arbetsprov eller mentalbeskrivning. Det hade även framkommit i SASK:s hälsoenkät att tre av tio ägare upplevde att deras AS sociala bekymmer orsakade problem såväl i vardagen som i samhället. Det hade även identifierats via MH-siffror tendenser om att rasen visade en del kvarstående rädslor, skotträdsla och sociala bekymmer vid hantering på MH.

Styrelsen ville klargöra att SASK:s syn på mentalitet och psykiskt välmående för AS var högt prioriterat. Syftet var att snabbare än i femårsintervaller se tendenser och eventuella förändringar i rasen samt att vara tydlig med vad rasklubben värnade om.

Planen var att skapa en projektgrupp med en bred kompetens med deltagare inom och utanför rasen som skulle hitta former för att regelbundet kartlägga, analysera och ta fram ev. åtgärdsprogram för att bl.a. kunna utbilda uppfödare och valpköpare.

Inom projektet genomfördes bl.a. ett antal föreläsningar med praktiska inslag för att hos en bredare grupp än uppfödare skapa medvetenhet om ärftliga faktorer kring rädslor och socialitet inom rasen. Även sammanställningar till rasklubbens tidning och på hemsidan, uppdatering av idealprofil MH samt kullstatistik var följder av projektet.

Effekter av projektet som skulle kunnat bidra till utveckling av nytt RAS-dokument är osäkert då utvärdering och dokumentation i hög grad saknas. Fokus på mentalitet kvarstår och effekterna för utveckling av detta RAS-dokument har varit att också ha ett fokus på dokumentation och utvärderingsbara mål och strategier.



Nulägesbeskrivning

Nulägesbeskrivningen avseende mentalitet berör både mentala egenskaper som följs genom befintliga beskrivningar och tester samt förutsättningar att följa upp arbeteegenskaper via arbetsbeskrivningar och prover. I dagsläget erbjuds MH-diplom till valpköpare. Valphänvisning ges endast till de kullar där föräldradjuren är beskrivna med värdesiffror 1–3 på moment 10 skott, samt föräldradjur med högre siffra än 1 på moment 1c hantering. Idealprofil för rasen har tagits fram.

MH och BPH

I tidigare version av RAS fanns som mål att värdesiffrorna för nyfikenhet/orädsla och socialitet på beskrivna hundar under perioden skulle ha förskjutits någon/några decimaler åt det bättre. Detta mål anses i dagsläget inte vara relevant på grund av att fördelningen av de hundar som utvärderas på MH är ojämn och de genomsnittssiffror som kan tas fram därmed inte representerar ett tvärsnitt av rasen. Siffrorna kommer därför att ge en skev bild av rasens läge. Istället borde det vara en bättre strategi att se över spridningsmått på de delarna i MH och se hur dessa ev. förskjuts över tid.

MH-översikt

Typ: Födelseår: -

Sammanställning per år	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antal födda	223	385	401	341	464	519	442	608
Känd mental status	148	235	247	212	275	299	245	221
varav - hanar	72	103	113	111	138	133	118	110
- tikar	76	132	134	101	137	166	127	111
Beskrivaren avbryter	5	2	3	5	2	3	3	1
Ägaren avbryter	3	4	8	2	4	7	6	3
Avbrutit MH (före 2002-07-01)	-	-	-	-	-	-	-	-
Oacceptabelt beteende	-	-	-	1	-	-	-	-
Ägaren avstår skott	3	10	7	8	9	4	8	9
Avsteg från avreaktion	-	1	1	1	1	1	-	2

SBK:s sammanställning av MH för brukshundar under perioderna 2011–2015 och 2015–2019 visar att brukshundar generellt MH:as i en frekvens av 54 resp. 51%. Under samma perioder visar frekvensen för AS på nivåer på 62–64%, alltså klart över genomsnittet för brukshundar.

Från att tidigare ha haft en frekvens på mellan 65–70% MH:ade hundar och då med flertalet hela kullar beskrivna ses under perioden en minskning från 66 % 2013 till 59% 2019. Under senare år är frekvensen ännu lägre men där kan pandemin med inställda MH, restriktioner för resor m.m. ha spelat in. Det mål som sattes upp i förra RAS om att öka deltagandet på MH med 2% per år har därmed heller inte kunnat uppnås och orsak till det är svårt att uttala sig om.

SBK:s sammanställning av moment 10 Skott på MH för brukshundar under perioderna 2011–2015 och 2015–2019 presenterar en genomsnittssiffra för bruksraser generellt på 1,5. AS ligger där på en nivå på 2.1 resp. 2.0 vilket är bland de klart högre nivåerna. När det gäller värdet på skott är genomsnittssiffran ett värde som inte ger en tydlig bild, där skulle det istället behövas ett tydligt spridningsmått för att se hur värdesiffrorna bakom genomsnittet för rasen fördelar sig. Detta



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
23

arbete får alltså ligga i planerna för den kommande perioden.

SBK:s sammanställning av MH för brukshundar under perioderna 2011–2015 och 2015–2019 presenterar även siffror för nyfikenhet/orädsla där genomsnittet ligger på 3,8 under båda perioderna och AS ligger på 3.5. En möjlig förändring över tid skulle kunna synliggöras genom fördelningsdiagram över olika årsgrupper. Vid försök att fördela MH-resultat i grupperna 2012-2016-2017-2021 i avelsdata framträder inga synbara förskjutningar inom några områden. Socialiteten under samma perioder för brukshundar ligger på 3,5 och där hamnar AS på ett värde av 3,6 resp. 3,5 dvs som genomsnittet eller strax över. Inte heller på socialitet ses någon förskjutning över tid i fördelningsdiagram. Genomsnittet för lekfullhet anges som 3,6 för samtliga raser, där hamnar AS på 3,4 resp. 3, 2 vilket alltså innebär att rasens genomsnitt försämrats något. Det som däremot kan ses är en förändrad bild där det numera hos ett större antal uppfödare enbart är tillänkta avelshundar samt ev. enstaka individer i kullar som MH-beskrivs.

BPH genomförs av ett mycket litet antal hundar varje år, sannolikt beroende på att det är MH som krävs för att som brukshund få starta på bruksprov och som krav för avel. MH är också mer vedertaget för rasen som brukshund där SBK har avelsansvaret med MH som utvärderingsverktyg. Under senaste 5-årsperioden är det i genomsnitt 4–5 hundar per år som deltagit på BPH med en topp 2017 då 16 hundar deltog.

Uppföljning av resultat av MT har inte kunnat göras på grund av problem med användande av Lathunden. Den redovisning som finns baserar sig på SBK uppföljning av bruksraser för perioderna 2011–2015 samt 2015–2019. Under den tiden så godkändes 420 (249+170) individer vilket motsvarar 71% resp. 67%. Genomsnittet för bruksraser som godkänts är 79% resp. 58%. Under samma perioder så underkändes 191 (102+89) individer. Genomsnittspoängen för godkända hundar var 412 (105+307) för den första perioden samt 408 (101 +307) för period 2. Underkända MT låg i genomsnitt på 282p (55+227) samt 251p (50+200).

Mentalitet och funktion

Bruks-/vallningsegenskaper i förhållande till rasstandard

Att få en bild av rasens bruksegenskaper via deltagande på bruksprov är svårt då det generellt sett är en mycket begränsad grupp inom populationen som deltar i bruksprov. Det medför att det via sådana mått är omöjligt att få en bild av rasen som helhet. Viktiga bruks- och vallegenskaper som förmåga till självständigt arbete, förighet och arbetsvilja är omöjliga att mäta via mentalbeskrivningar och mentaltester, varför detta behöver utvärderas genom arbetsprover av olika slag.

SASK använder SBK:s bruksprover, SVAK:s vallprov, SvKV:s vallprov utvecklade för kroppsvallare och ASCA:s vallprov för att utvärdera att rasen bibehåller sina bruks- och vallningsegenskaper. SBK:s uppföljning av bruksraserna visar att under perioden 2011–2015 deltog 20% av rasen i bruksprov/IGP, monddoring eller tjänstehundsverksamhet. Motsvarande siffra för perioden 2015–2019 är 13%. Genomsnittet för alla bruksraser var under samma perioder 17% resp. 12%. Någon fördelning inom de olika provformerna har inte gått att få ut pga. problem med Lathunden men sannolikt är starterna huvudsakligen fördelat på bruksprov och tjänstehundsverksamheten.



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
24

När det gäller deltagande på förekommande vallprover så visar antalet starter på SVAK:s vallningsprov och inofficiella tävlingar i form av IK1 och NN1 att under perioden 2012–2016 utfördes 10 starter som ledde till godkänt vallhundsprov på får/nöt. Under perioden 2017–2021 genomfördes 17 starter för godkänt VP alt. start på IK1/NN1. Huvuddelen av starterna ledde till godkänd nivå alt. poäng tillräckligt för pris enligt förekommande regler. Under perioden gjordes också ett mindre antal starter som inte ledde upp till en godkänd/prisnivå. Det bör observeras att det finns en viss osäkerhet i redovisningen då SVAK:s vallregister och SKK:s hunddata inte alltid överensstämmer varför det kan ha funnits fler starter.

ASCA:s vallprover har under några år inte arrangerats i Sverige, men ser sedan 2022 ut att kunna bli tillgängliga igen via den nystartade klubben Scandwasc som arrangerade sina första prov under 2022. Det går också att delta i ASCA-prover i t.ex. Finland, Tyskland och Holland för att utvärdera sina hundar, vilket också ett mindre antal ekipage gör. I dagsläget finns det svårigheter med att följa upp ASCA:s vallprover då det saknas enhetliga system för resultatredovisning där svenska hundar kan följas upp.

Förhoppningen är att SASK mer frekvent genom ökad tillgänglighet på grundläggande prov ska kunna utvärdera rasens vallegenskaper genom införandet av SvKV:s vallanlagstest (NHAT) och vallanlagsprov (HWT). För att starta på NHAT krävs inte träning i vallning då det endast är ett test för att se intresse av att kontrollera djuren, det går därför att testa hundar efter några tillfällen av kontakt med får. Hur mycket av v individernas anlag för vallning som faktiskt kan utvärderas genom NHAT får utvärderas över tid. För att starta på HWT krävs mer träning och provet ger sannolikt ett bättre utvärderingsunderlag på hundarnas förmåga att hantera vallningsdjuren. För att få starta på HWT krävs i dagsläget godkänt NHAT, varför SASK behöver arbeta för det i samarbete med SvKV.

Under perioden 2018–2021 har SvKV:s arrangemang både utvecklats i antal och i vilka nivåer som arrangerats. Under 2018 var det huvudsakligen vallanlagstestet NHAT som arrangerades och där tre AS startade med resultat G eller VG. Året därpå arrangerades också vallarbetsprovet HWT där 7 AS fick resultat G resp. VG. Därefter har över åren deltagandet både på NHAT och HWT ökat och under 2020–2022 har det även startats AS på tävlingsformen IHT1, IHT2 resp. IHT3. Fortfarande är det en förhållandevis liten grupp som deltar (<20) men vi ser positivt på möjligheterna till ökad utvärdering också med anledning av att SASK från 2021 får arrangera NHAT och från 2022 får arrangera HWT. Rasklubben har intentionen att varje år anordna ett rasmästerskap i bruksgrenarna och rasmästerskap i vallning. Dessa rasmästerskap brukar vara välbesökta.

Ett problem som rasklubben upplever är att det är svårt att motivera fler att träna och tävla sina AS i bruks och/eller vallning då båda grenarna kräver mycket träning. Det är viktigt för rasens utveckling och utvärdering att AS tränas samt tävlas i dessa grenar då de innebär prov på hundens självständiga arbete men det är svårt att förmedla detta. Ett intresse från ägarens sida behövs och det finns nu många andra sporter att träna med sin hund och andra sätt att aktivera den på, även om dessa inte utvärderar rasens vallnings- och/eller bruksegenskaper i samma utsträckning.



Mål mentalitet och funktion

För ett fortsatt arbete med rasens mentalitet behövs ett fortlöpande arbete med att samla in och bearbeta data från MH och MT för att skapa faktiskt kunskap om rasens mentalitet. Detta behöver kompletteras med ytterligare fakta som inte går att få fram via dessa tester och beskrivningar, utan som måste samlas in via hundägare och deras uppfattning om eventuella mentala problem i rasen och andra tävlingar och prov där dessa egenskaper mäts.

Följande prioriteringar har, i likhet med tidigare RAS, fungerat som riktlinjer vid arbetet då behoven kvarstår.

Långsiktiga mål mentalitet och funktion

- Bibehålla en för rasen lämplig mentalitet i överensstämmelse med rasstandardens genom att öka och säkerställa faktaunderlaget om rasens mentalitet.
- Öka kunskapen om det mentala läget i rasen vad gäller arbetsegenskaper för att bevara rasen som arbetande bruks- och vallhund.

Kortsiktiga mål mentalitet och funktion

- Öka antalet hundar med 5% per år som deltar på MH och MT.
- Öka antalet startande med 5% per år på officiella bruksprov.
- Öka antalet startande med 5 ekipage per år på vallprov.
- Få uppfödare att uppmuntra valpköpare att starta på bruks- och vallprov.
- Verka för en ökning av antalet kullar där båda föräldrarna är arbetsprovade med 5% per år.

Strategier mentalitet

- Anordna minst ett MH och ett MT per år i rasklubbens regi under perioden fram till 2026.
- Ta fram faktaunderlag för i vilken utsträckning uppfödare MH:ar hela kullar.
- Utbilda uppfödare och hanhundsägare om hur MH/MT kan användas som underlag för avel samt informera valpköpare om vikten av att efterfråga MH-resultat på avelsdjur för sin egen och hundens skull när det gäller t.ex. träning och ett bra liv i samhället. Årlig uppföljning av MH-data med statistik över kullar och avelsdjur.

Strategier funktion

- Informera om vikten av att AS utvärderas som bruks- och vallhundar för att minimera risken att för rasen viktiga egenskaper försvinner vid avel på hundar där endast vissa delar av arbetsegenskaperna utvärderas.
- Redovisa statistik över deltagande på bruksprov och vallhundsprov/vallarbeta under uppfödarpresentationen på hemsidan.
- Införa belöningsystem av olika slag för uppfödare för att främja avel på arbetsprovade hundar t.ex. bruksavels- och bruksuppfödarpriis i rasklubbens namn med utgångspunkt från SKK:s regler, uppfödardiplom samt andra möjligheter att visa upp goda exempel på meriterade bruks- och vallhundar.



Exteriör

En del i rasens funktion är hundens exteriör. Rasen är primärt utvecklad som vallhund och utifrån det har rasstandard utformats. Det är centralt för rasen att bevara en sund exteriör utan överdrifter åt något håll. Rasens exteriör och konstruktion är en viktig del av funktionen. Det är därför av stor vikt att så många uppfödare som möjligt har kunskap om och känner delaktighet i arbetet om att värna rasens ursprung.

Med funktion i fokus blir det viktigt att bedriva ett avels- och rasutvecklingsarbete som primärt baserar sig på hundarnas arbetsförmåga och att därigenom bevara rasen som en vall- och brukshund.

Försök har gjorts att följa upp det exteriöra läget via utställningskritiker. Detta har visat sig vara svårt då skriftliga kritiker kan se mycket olika ut och ha olika omfattning så det blir osäkert vad som är förtjänster och brister generellt i rasen.

Sammanställningar från exteriörbeskrivningar har också gjorts men även där finns det svårigheter att få fram fakta då det är relativt vanligt med protokoll med mycket små variationer i vilka fält som markeras och ibland till och med utan några andra markeringar än UA. Detta medför en svårighet att bedöma i vilken omfattning och grad exteriöra avvikelser förekommer.

Viktiga områden exteriört att bevara och se upp med har varit och är fortfarande t.ex.:

- Korrekta proportioner höjd i förhållande till längd.
- Harmoniska och fria rörelser med en stark rygg, då rörelser för en vallhund är viktigare för den funktionella exteriören än detaljer i stillastående.
- Rastypiskt huvud som varken är för grovt eller för tunt. Ett funktionellt huvud är stabilt, tåligt och kraftfullt och ger god plats för ett bra bett med tänder av god storlek.
- Lagom vinklade extremiteter. Det är viktigare att fram- och bakbensvinklar harmoniserar med varandra än själva graden av vinkel.
- Pälsens mängd och kvalitet ska följa rasstandard.

Nulägesbeskrivning

Exteriörbedömning och exteriörbeskrivning

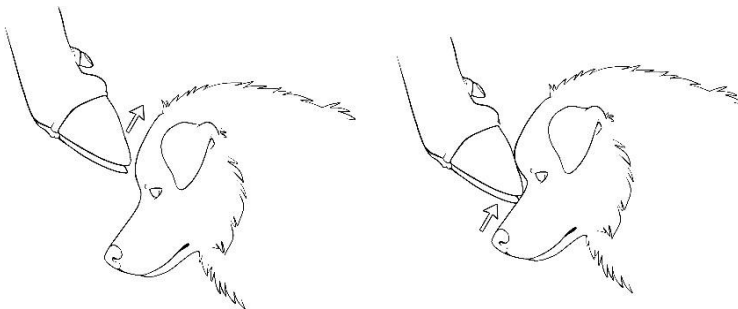
AS har blivit en populär ras på utställningar med ofta höga deltagarsiffror. Många hundar deltar ofta och frekvent på exteriörbedömningar, andra visas några gånger och en stor grupp utvärderas vid något enstaka tillfälle eller inte alls. Detta medför att de hundar som visas ofta på exteriörbedömningar får utgöra typen för hur en AS ser ut idag. Avel med enbart fokus på hundens exteriör riskerar att påverka hundens mentalitet och arbetsförmåga negativt. Med utgångspunkt t.ex. i Svartbergs (2003) avhandling där det framgår att avel med enbart fokus på hundens exteriör, leder till en lägre grad av nyfikenhet, lekfullhet och en ökad grad av social osäkerhet/rädsla, vilket kan få effekter för en bruks- och vallhund.

Ett observandum är att en påtagligt hög grad av de hundar som återkommer frekvent på utställning har kort svans (NBT) och dessa tenderar placeras högt resultatmässigt.

Ett antal hundar deltar också varje år på exteriörbeskrivning. Detta sker dels för rasens två exteriörbeskrivare, dels på beskrivningar i samband med mentaltester och officiella utställningar. Många av dessa hundar godkänns och har endast mindre avvikelser från idealet. Det kan vara ett tecken på att det är ett fåtal hundar i rasen som uppvisar stora avvikelser från rasstandarderna, men det kan också vara ett tecken på att beskrivningsprotokollet inte används i den utsträckning som variationerna ger utrymme för.

En samlad bild av kommentarer och noteringar av återkommande svagheter i rasens exteriör är dåligt vinklade fronter, lösa armbågar samt detaljer i skallen/huvudet som dålig utfyllnad under ögonen och klena underkäkar.

Under senare år har det utvecklats en delvis felaktig skalle med rundare form, ofta åtföljt av runda ögon, lågt ansatta och lite tunga öron samt brister i proportioner mellan skalle och nos. Detta ger dels ett annat uttryck men kan också påverka rasens ursprungsfunktion om det åtföljs av en sämre stramhet för ögonkanter, läppar och skaderisk på grund av branta stop och klena underkäkar.



Figur 1: Illustration av ökad skaderisk för den vallande hunden om stopet är brant.

Även brister i vinklar och proportioner har uppmärksamats. Detta kan då dels gälla hundar som är längre än önskvärt och med överdrivna bakbensvinklar, dels hundar med för dåliga vinklar i extremiteter både fram och bak. Både dessa ytterligheter kan medföra att rasens exteriör får en icke önskad utveckling.

Exteriöra överdrifter

Då rasen är attraktiv till sitt yttre har den också blivit populär som ren utställningshund och tendenser finns att funktioner och rastypiska drag försvagas. Exempel är tyngre benstomme, kraftigare vinklar framförallt i bakdel, annorlunda öronansättning, skall- och ögonform samt att överdrivet mycket päls ibland premieras. Både mängden päls och en dålig pälskvalité motverkar de egenskaper och den funktion som gör en AS till en funktionell vall- och brukshund. Till exempel kan man se att en förändring i proportioner så att hunden blir längre och mer lågställd med kraftigare vinkling ger en hund som framförallt är byggd att röra sig i relativt snabbt trav. Med tanke på att en vallhund även måste kunna vända snabbt och ha mycket snabb acceleration kan förändring i proportioner ge en sämre arbetsförmåga men också en ökad skaderisk eftersom en vallhund behöver sällan rör sig längre stunder och sträcker i den typen av snabb trav.



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställt av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
28

Det finns också en stor spridning i storlek och tyngd, allt från stora och tunga hundar till mycket små och tunna hundar. I standarden uttrycks önskvärda mått men det uttrycks också att hundens kvalitet är viktigare än direkta mankhöjds mått. Detta har medfört en uppfattning att det inte finns några gränser för vare sig hur stora eller små individer i rasen får bli. Detta är viktigt att uppmärksamma och informera om då alltför stora eller små individer kommer att kunna ändra både typ och förmågan att fungera som vall- och brukshund.

Långsiktiga mål exteriör

- Sprida faktabaserad kunskap om rasens typ och exteriöra byggnad som viktig för en arbetande hund.

Kortsiktiga mål exteriör

- Skaffa en faktabaserad bild av exteriöra svängningar /trender inom rasen.
- Öka andelen exteriörbeskrivna hundar med 10% per år.

Strategier exteriör

- Informera om rasens exteriöra förtjänster och brister för att kunna bevara en funktionell exteriör som vall- och brukshund.
- Anordna minst två exteriörbeskrivningar per år i rasklubbens regi samt videfterfrågan.
- Verka för att arrangera exteriörseminarier för att utbilda uppfödare och hanhundsägare
- Årsvis följa upp det sammanlagda resultatet från exteriörbeskrivningar för att om möjligt se tendenser till exteriöra förändringar.

Summering/sammanfattning

Utlåtande från förra revideringen av RAS för Australian Shepherd uttryckte att arbetet var mycket ambitiöst med riktiga prioriteringar och väl förankrat i klubben.

Dokumentet var systematiskt upplagt med noggranna analyser och redovisningar. Förslag var att det skulle ha kunnat finnas en enkel sammanfattning med konkreta rekommendationer på samma sätt som det fanns på hemsidan. Det uttrycktes också att det hade varit intressant med en redovisning av föregående version och vilka förändringar som gjorts. Det kunde också ha redovisats hur uppfödarna följer RAS-rekommendationer och vilka resultat det resulterat i och med tanke på de höga kraven på uppfödarna. Det uttrycktes också att det saknades BPH som uppföljning av rasens mentalitet.

Denna version av RAS har haft som ambition att försöka korta ner och samordna prioriteringar och områden som behöver arbetas med för att göra RAS- arbetet mer hanterbart. Detta är dock svårt med tanke på att det finns en mall som ska följas.

Tyvärr har det varit svårt att utvärdera de olika strategierna då det har varit stora problem med att få fram data ut Lathunden så vi har fått ta vara på det som gått att få fram från SKK:s avelsdata.



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
29

Vi har också befunnit oss i en period där mängden kullar per år ökar kraftigt och där avelsarbetet blir alltmer spritt och baserar sig i allt högre grad på hundar där det saknas mer utvärdering än det som är grundkrav för registrering.

Fokus under perioden har legat på åtgärder inom de mentala strategierna men då uppföljning och dokumentation inom klubben har haft brister är det svårt att följa upp vilka effekter olika strategier har haft. Rasklubben har också valt att fortsätta att fokusera på MH där det finns en stor mängd grunddata och som också ingår i RAS.

Arbetet med RAS har förankrats hos medlemmarna genom medlemsutskick och via rasklubbens officiella Facebook sida. Medlemmarna har haft möjlighet att kommentera RAS via ett formulär som skickats ut under senhösten 2022. Kommentarer har följts upp och korrigerats/förtydligats där så har varit lämpligt. Arbetet med RAS har varit föremål för diskussion dels under årsmötet 2022 och sista utkastet har diskuterats under årsmötet 2023. Några allvarliga synpunkter på innehåll har inte kommit upp, utan huvudsakligen formuleringar och förtydliganden. Rasklubben har haft en kontinuerlig dialog med SBK:s avel och hälsa. Rasklubben anser att slutgiltig version är väl förankrad bland SASK:s medlemmar.

Prioritering av områden inom RAS för perioden 2023–2027.

Uppföljning av arbetet med rasspecifika avelsstrategier för AS har visat på att samma områden som i tidigare RAS-dokumentet kvarstår men med annan prioriteringsordning. Mentalitet har flyttats upp två nivåer baserat på de problem som blivit synliga i rasen vad gäller socialitet och rädslor.

1. **Hälsa** – målet är fortsatt god hälsa som möjliggör ett långt liv utan hälsostörningar Som tidigare beskrivits i dokumentet är hälsa ett övergripande mål för samtliga strategier.
2. **Mentalitet** – målet har, baserat på uppkomna problem i rasen prioriterats upp till att vara av högre prioritet än tidigare och då med fokus på social säkerhet, allmän är att bibehålla en rastypisk mentalitet med god balans mellan samarbete och självständigt arbete, uthållighet och förmåga till arbete inom olika områden. Den vaktinstinkt som beskrivs i rasstandard ska ej förekomma i form av rädsla, skygghet eller aggressivitet.
3. **Funktion** – målet är att bibehålla och utveckla rasens vallningsförmåga och funktion som brukshund där förmåga till självständigt arbete, uthållighet och samarbetsförmåga är viktiga delar.
4. **Genetisk sundhet** – målet är att bevara en god genetisk variation och låg inavelsgrad i populationen.
5. **Exteriör** – målet är att bibehålla en sund och funktionell exteriör utan påtagliga ytterligheter som inte kan anses rymmas inom ramen för rasens standard.

Plan för fortsatt arbete i klubben

Arbeta enligt uppsatta strategier under varje del med tydliga tidsatta mål och ansvariga personer. Avelsrådet ansvarar för arbetet tillsammans med SASK:s styrelse men avser också att ta hjälp av SASK:s vallningskommitté och andra grupper inom rasklubben så att RAS kan bli en gemensam grundsten för avelsarbetet.



Författare: Svenska Australian Shepherdklubben

RAS-dokument avseende Australian shepherd

Version:
8

Status:
Fastställd av SKK

Reviderad:
2024-01-15

Sida
30

Källhänvisningar

- ASHGI, Australian Shepherd Health and Genetics Institute <https://www.ashgi.org>
- ASCA, Australian Shepherd Club of America, <https://www.asca.org>
- SKK Avelsdata www.skk.se
- Svartberg, Kent (2003) Personality in dogs. Stockholms Universitet, Akad avhandling
- The incidence of genetic disease alleles in Australian Shepherd dog breed in European countries, <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0281215>
- MERLE – fascinerande, förbryllande och förskräckande, <https://www.skk.se/globalassets/dokument/uppfodning/hss/merle---en-palsfarg-som-som-fascinerar.pdf>